

Beneš, Jiří

Divadlo Vostok : Praha 1997 - dosud

Theatralia. 2011, vol. 14, iss. 2, pp. 84-88

ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115948>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jiří Beneš /

Divadlo Vosto5

Praha 1997 – dosud

Divadlo Vosto5 založili v roce 1997 tři spolužáci z pražského gymnázia Nad Alejí, Ondřej Cihlář, Petr Prokop a David Kašpar. Číslo učebny 105, ve které společně navštěvovali hodiny angličtiny, se stalo inspirací pro název souboru – Vosto5. Členové divadelního spolku se v počátcích své tvorby zaměřili na interpretace převzatých děl (*Apartment v hotelu Plaza*, 1997; *Podivní na jevišti*, 1998); tato raná fáze však netrvala dlouho a divadlo se začalo věnovat i autorským projektům, které byly postupem času pro členy souboru stále přitažlivější. První autorské představení mělo název *Hrusice 1907* (1999) a bylo inspirováno obrázkem Josefa Lady. Inscenace byla ovlivněna několika-týdenním pobytem Ondřeje Cihláře v Boudě bratří Formanů v jižní Francii, kde se Cihlář seznámil s fenoménem „nového cirkusu“ – tzv. zdivadelněním cirkusu. Inspirace z francouzského pobytu otevřela další vývojové možnosti divadla. Následovaly projekty *Případ: Taneční mistr* (2001, Ondřej Cihlář), *Houslista* (2002, David Kašpar), *Vajce* (2002, Divadlo Vosto5), *Sněžka* (2002, Divadlo Vosto5), *Stand'artní kabaret* (2003, Divadlo Vosto5), *The Aviatrics* (2003, Divadlo Vosto5), *Košičan 3* (2004, Ondřej Cihlář), *Zahradkáři* (2005, Ondřej Cihlář a kol.), *Karavan Evropa* (2005, Ondřej Cihlář, Jiří Havelka), *Čukagek* (2006, Divadlo Vosto5), *Špiálová ruka* (2008, Divadlo Vosto5), *Teatromat* (2010, Ondřej Cihlář a kol.) a nejnovější *Operace: Levý hák* (2011, Ondřej Cihlář a Jiří Havelka).

Vývoj divadla ovlivnil příchod dalších dvou členů, Jiřího Havelky a Tomáše Jeřábka. Do dramaturgického vývoje však v podstatě zasáhl každý člen divadla. Podle tvůrců byl u každé inscenace hybatel, bez něhož by projekt nevznikl – k představení *Sněžka* výrazně přispěl Tomáš Jeřábek, bez Petra Marka a Halky Třešňákové by nevznikla inscenace *Zahradkáři* a Jiří Havelka měl vliv na vznik *Karavanu Evropa*.

Nová etapa Divadla Vosto5 je spojena s vojenským stanem S-65, který soubor získal v roce 2003. Tvůrci stan a působení v něm shrnuli pod název *Divadelní stand'art*, v jehož rámci vznikly pro divadlo zásadní inscenační projekty *Stand'artní kabaret* a *Karavan Evropa*. Kromě *Zahrádkářů* se ovšem v divadelním stanu objevovaly všechny inscenace, které byly na repertoáru. Současně soubor hostoval také v dalších divadelních prostorech: v Damúze, Eliadově knihovně Divadla Na zábradlí, v divadle Solidarita, Divadle Na prádle a v Ypsilonce, kde soubor hostuje pravidelně i v současnosti. V roce 2005 se projekt *Divadelní stand'art* při letním turné stal hlavním tématem dokumentu České televize *Stan* (režie: Jiří Lívanec, 2005). Od roku 2003 soubor spolupracuje také s první českou hudební televizí Stanice O, nyní TV Óčko, v magazínu pokleslého humoru – live pořadu *Baráž* – a s ČT (pořady *Padající květináč*, *Horečka sobotní noci*, *Jednohubky* a *Hotel Insomnia*).

V poetice souboru se po nedlouhé první fázi, v níž se tvůrci přiklonili k interpretaci převzatých děl, začaly vyčleňovat dvě linie autorských improvizací. Do té první náleží projekty bez připraveného základu, kdy jde o improvizaci, kterou lze nazvat jako úplnou nebo čistou a která se vyznačuje neexistencí textu a záměrnou nemožností se nějakým způsobem na produkci připravit. Příkladem je *Stand'artní kabaret*, který tvoří základní a stabilní součást repertoáru. Na jeho jednotlivých podobách se podílí různý počet členů divadla, kteří vytvoří před diváky příběh, jehož začátek a konec se většinou podaří propojit. Specifičnost improvizace tohoto divadla spočívá především ve schopnosti poskytnout každému hráči stejný prostor pro vývoj představení. *Divadelní stand'art*, zejména pak projekt *Stand'artní kabaret*, získal i několik ocenění (Zlatý Alois na festivale Jiráskův Hronov, Projekt roku 2004 udílené festivalem Next wave / Příští vlna, v roce 2005 druhé místo Ceny Divadelních novin v kategorii Alternativní divadlo).

Druhou linii, výčetem inscenací mnohem početnější, představují autorská představení s pevně danou příběhovou kostrou (*Hrusice 1907*, *Čukageg*, *Sněžka*, *Vajce*, *Zahrádkáři*, *Karavanu Evropa*, *Košičan 3*, *Špiálová ruka*, *Teatro-mat*, *Operace: Levý hák aj.*). Ovšem i tady je vždy ponechán dostatečný prostor pro otevřenou hru. Jestliže *Stand'artní kabaret* je tvůrčí dílnou divadla, projekty s příběhovou osou lze v jistém smyslu chápat jako určité variace *Stand'artního kabaretu*, do nichž se zapojují další složky. Například v *Zahrádkářích* se tematicky propojil celek, který byl podložený existujícím textem, hudbou a scénografií. V *Košičanu 3* tvůrci propojili divadlo a rozhlasové vysílání. *Zahrádkáři* a *Košičan 3* jsou projekty kompozičně nejuzavřenější, přesto však nesou jednoznačný a rozeznatelný rukopis Divadla Vosto5. Zejména v podobě nadsázky a vlivu kabaretu. *Špiálová ruka* je zase dokladem toho, že se tvůrci k volnějšímu prostoru, který nalézáme ve *Stand'artním kabaretu*, vrátili. Zce-

la jinak uchopili představení z roku 2010 *Teatromat*, v němž se diváci na chodu představení podílejí konkrétně tím, že volí ze dvou nabízených možností. *Teatromat* je v podstatě obdobou některých produkcí Divadla Vizita, Buchty a loutky aj. Jeden z podstatných rozdílů mezi oběma autorskými improvizacemi je, vedle otevřenosti hry, také dominantní téma, jež ve *Stand'artním kabaretu* absentuje. Například v *Karavanu Evropa* je to cestování, v *Zahradkářích* zahradničení nebo ve *Špiálové ruce* je to řád založený Danielem Landou. Insceance *Hrusice 1907* stojí na počátku druhé linie, ale i na začátku cesty k vlastní poetice souboru, v níž se projevuje hned několik inspiračních vlivů. Tím prvním je bezpochyby kabaret. V dosavadní tvorbě souboru najdeme celou řadu kabaretních prvků – bezprostřední kontakt s divákem, improvizaci, ironický postoj, mystifikaci, aktuálnost a zdůrazněnou hudební složku (vlastní kapela TATRA, TESLA, případně SNAHA). Stejně tak jedinečnost a neopakovatelnost představení, které je pokaždé premiérou i derniérou (jedná se hlavně o improvizace bez připraveného základu), volnější přístup k dramatickému textu (pokud mluvíme o autorských improvizacích s příběhovou kostrou). Zde je patrný vliv Ivana Vyskočila, kdy text (jeho základní podoba) se mnohdy zafixuje až během jednotlivých představení. Vždy je tu ponechán dostatečně otevřený prostor pro aktuální narážky, pro komentáře současnosti, pro momentální nápady. Dramatický text se naprosto podřizuje přítomné hře. Souvisí s tím i volnější přístup k hereckým postavám. Aktéři představení se nevcit'ují do postav, které hrají – vždy zůstávají sami sebou, respektive hrají tak, aby bylo poznat, že hrají, což jim umožňuje patřičný odstup. Možnost poznávat a zkoušet nejružnější herecké metody, pohrávat si s úmyslným či neúmyslným amatérismem. Tvůrci si tak ponechávají velký prostor pro vlastní hru, kterou před diváky tvoří. Vedle Ivana Vyskočila a text-appealu se tvůrci hlásí také k odkazu Divadla Sklep. Ve srovnání s tímto divadlem je však Vosto5ka osvobozená od témat souvisejících s totalitou. I když jistě odkazy k naší minulosti v jejich tvorbě nacházíme (zejména v *Zahradkářích*). Divadlo Vosto5 odpovídá na současné problémy, na současné nesmyslnosti, na všudypřítomné reklamy, stále populističtější politická prohlášení, zhoubné stereotypy apod. Divadlo neuniklo ani vlivu nového cirkusu, především svým klaunstvím a působením ve stanu.

Většina projektů počítá více či méně s jistou mírou otevřenosti hry. A právě otevřenost hry je pro Vosto5 velmi důležitá, protože dává tvůrcům prostor pro aktuální komentáře. Schopnost „hrát si na jevišti“ je jedním z nejdůležitějších i nejcharakterističtějších prvků divadla. Představení/produkce jsou založené na dvojím komediálním přístupu. V prvé řadě to je intelektuální humor, který je založený na slovních hříčkách, nadsázce, absurditě, mimořádném citu pro český jazyk, ale na druhé straně také lidová komika, pokleslost i trapnost.

Tvůrci tak dosahují pozoruhodného účinku. Na jejich pojetí komiky a mystifikace divák často reaguje dvěma způsoby: buď na hru přistoupí a nechá se unášet hereckou invencí členů souboru, nebo ji beze zbytku odmítne. Jednotlivé projekty se liší zejména mírou otevřenosti dramatické hry. Tato míra souvisí s využitím metody divadelní improvizace. Soubor Vosto5 na improvizaci staví takřka celý svůj repertoár.

Ačkoli získalo Divadlo Vosto5 cenu za Alternativní divadlo za rok 2005, jeho alternativní pozice není nikterak jednoznačná. Vosto5 má sice blíže k alternativnímu divadlu, přesto jím však tak úplně není (sami členové Vosto5 se za alternativu nepovažují) a soubor se stává spíše variantou kombinace klasického repertoáru i postmoderních, pro běžného diváka těžko uchopitelných her. Stejně tak není ani divadlem amatérským (když pomíneme ekonomické zázemí divadla), protože amatérismus je tady hraný. Konec konců mají za sebou členové Vosto5 studia na DAMU, i když konkrétně herectví studoval jen Tomáš Jeřábek (Ondřej Cihlář vystudoval režii a dramaturgii, Petr Prokop produkci a Jiří Havelka režii loutkového a alternativního divadla).

Bibliografie:

- CIHLÁŘ, Ondřej. 2006. *Nový cirkus*. Praha: Pražská scéna, 2006.
- DIVADLO VOSTO5. *Košičan 3* [dosud nevydaný text ze soukromé sbírky Ondřeje Cihláře].
- DIVADLO VOSTO5. *Zahrádkáři* [dosud nevydaný text ze soukromé sbírky Ondřeje Cihláře].
- DIVADLO VOSTO5. 2010. Webové stránky Divadla Vosto5 [online]. www.vosto5.cz, [citováno 20. 3. 2010]. Dostupné na webové stránce: <www.vosto5.cz>.
- DLAB, Matyáš. 2008. Vosto5 rozpačitě. Divadelní Flora. *Festivalový zpravodaj 8* [online], [citováno dne 18. 3. 2010]. Dostupné na webové stránce: <http://www.divadelniflora.cz/2008/zpravodaj/08DF2008zpravodaj.pdf>.
- DVOŘÁK, Jan. 2000. *Alternativní divadlo*. Praha: Pražská scéna, 2000.
- HULEC, Vladimír. 2005. Označení amatér je zastaralé. *Zpravodaj 5* [online], [citováno 15. 3. 2010]. Dostupné na webové stránce: <http://www.hronov.cz/data/portal/4/05_internet.pdf> .
- HULEC, Vladimír. 2004. O kravinách, ale tak nějak opravdově – rozhovor s Vosto5. *Právo – Salon*, 2004, 14/302, s. 1.
- HULEC, Vladimír. 2005. 3x pro Petara Prokopa alias Karla Krautgartnera a Ondra Cihláře alias Petra Pláteníka protagonisty a tvůrce pořadu Košičan. Jiráskův Hronov. *Zpravodaj 6* [online], [citováno 8. 2. 2010]. Dostupné na webové stránce: <http://www.hronov.cz/data/portal/4/06_internet.pdf> .
- GRÉGOROVÁ, Magdalena, SLOUKOVÁ, Jana. 2009. VOSTO5: POZOR – NEKONČÍME. *Hadrián* [online], [citováno dne 8. 4. 2010]. Dostupné na webové stránce: <http://www.klicperovodivadlo.cz/hadrian3.pdf> .
- JUST, Vladimír. 2009. Divadlo a rubato (České divadlo v nepravidelném prosto-

- ru, 1945–2009). *Divadelní revue*, roč. 2009, č. 4, s. 3–16.
- KŮS, Tomáš. 2009. Improliga.cz: Divadlo nebo sport. www.rozhlas.cz [online], [citováno 20. 4. 2010]. Dostupné na webové stránce: <http://www.rozhlas.cz/itip/portal/_zprava/661299>.
- MALÍKOVÁ, Nina. 2010. Ondřej Cihlář a nový cirkus. *Divadlo.cz* [online], [citováno 15. 1. 2010]. Dostupné na webové stránce: <<http://www.divadlo.cz/art/clanek.asp?id=7667>>.
- SEDLÁČKOVÁ, Andrea. 2007. Divadlo Vosto5: K alternativě jsme se nikdy neuchýlili. *Opavský a hlučinský deník* [online], [citováno 18. 11. 2009]. Dostupné na webové stránce: <http://opavsky.denik.cz/bezrucova-opava/div_vosto5pet20070914.html>.
- TOMSA, Jan. 2005. *Nová citovost nezávislého autorského divadla*. Diplomová práce, Divadelní fakulta AMU Praha. Praha: Univerzita Karlova, 2005.
- VASQUES, Martin. 2008. *Principy divadelní improvizace*. Disertační práce, Divadelní fakulta JAMU Brno. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- ZDEŇKOVÁ, Marie. 2003. Kabaret? Kabaret! *Svět a divadlo* [online], [citováno 15. 10. 2009]. Dostupné na webové stránce: <<http://www.vosto5.cz/clanky/SvetaDivadlo.pdf>>